

Και τώρα Πράσινη Εγκληματολογία

Τι είναι η εγκληματολογία και πώς θα φαινόταν στο κοινό η ύπαρξη του όρου «Πράσινη Εγκληματολογία»; Απαντήσεις σε αυτά δίνει ο καθηγητής Ανδρέας Καπαρδής, πρόεδρος του Τμήματος Νομικής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. >>23

Πράσινη Εγκληματολογία: Περιεχόμενο και άνοδος

«Η συστηματική καταστροφή του περιβάλλοντος θα πρέπει να θεωρηθεί και έγκλημα κατά της ανθρωπότητας και να δικάζεται σύμφωνα με την Συνθήκη της Ρώμης», επισημαίνει ο καθ. Α. Καπαρδής

Της Ευαγγελίας Σιζοπούλου

Ακούγοντας κανείς για εγκληματολογία, και χωρίς να είναι ειδικός, στο μυαλό του έρχονται εικόνες από εγκλήματα, τα οποία συνήθως διαπράττονται από άνθρωπο σε βάρος ανθρώπου. Το όλο παζλ μάλιστα συμπληρώνεται με όλα τα συναφή και τα παρελκόμενα ενός εγκλήματος, όπως έρευνες, Αστυνομία, δικαστικές Αρχές, τιμωρία, ποινές. Τι είναι όμως η εγκληματολογία και πώς θα φαινόταν στο κοινό η ύπαρξη του όρου «Πράσινη Εγκληματολογία»; Απαντήσεις σε αυτά δίνει ο καθηγητής Ανδρέας Καπαρδής, πρόεδρος του Τμήματος Νομικής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και επισκέπτης καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Κέιμπριτζ (φωτό), σε μία ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ανάλυση. Κι αν αναλογιστούμε πόσα εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος παρατηρούμε αλλά και διαπράττουμε καθημερινά ως ανθρωπότητα, μπορούμε έστω δειλά να ξετυλίξουμε στο μυαλό μας το κουβάρι της Πράσινης Εγκληματολογίας.

Όπως αναφέρει ο καθηγητής Καπαρδής, η Εγκληματολογία είναι μία από τις ποινικές επιστή-

μες, η οποία κυρίως εξετάζει το φαινόμενο του εγκλήματος στην κοινωνία (δράστες, θύματα και τις συνθήκες διάπραξης) και το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης (Ποινικό Δίκαιο, Αστυνομία και αστυνόμευση, δικαστήρια, φυλακές και ποινές μη-στερητικές της προσωπικής ελευθερίας).

Βάζοντας μας περισσότερο στα βαθιά και συγκεκριμένα στην κατανόηση του όρου Πράσινη Εγκληματολογία, ο καθηγητής Καπαρδής αναφέρει ότι «σύμφωνα με τη διακήρυξη για το ανθρώπινο περιβάλλον της Στοκχόλμης το 1972, ο άνθρωπος είναι και δημιουργός και δημιουργός του περιβάλλοντος του, το οποίο του προσφέρει τα μέσα για τη φυσική του συντήρηση και του παρέχει τη δυνατότητα για διανοητική, ηθική, κοινωνική και πνευματική ανάπτυξη. Επίσης, η προστασία και η βελτίωση του ανθρώπινου περιβάλλοντος, είναι ένας πολύ σημαντικός στόχος από τον οποίο επηρεάζεται η ευημερία των ανθρώπων και η οικονομική ανάπτυξη σ' όλο τον κόσμο, και αποτελεί διακαή επιθυμία των λαών όλου του κόσμου και καθήκον όλων των κυβερνήσεων. Σε όλες τις χώρες σήμερα υπάρχουν νομοθετήματα και ποινές για την καταστροφή του περιβάλλοντος. Εδώ θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι η συστηματική και μακρόχρονη καταστροφή του περιβάλλοντος θα πρέπει να θεωρηθεί και έγκλημα κατά της ανθρωπότητας που να δικάζεται σύμφωνα με την Συνθήκη της Ρώμης».

Το αντικείμενο της Πράσινης Εγκληματολογίας

Συνοπτικά, η Πράσινη Εγκληματολογία υποστηρίζει ότι ο όρος «eco-crimes/οικολογικά εγκλήματα», περιλαμβάνει όλες τις πράξεις που βλάπτουν το περιβάλλον των ανθρώπων καθώς και το ίδιο το φυσικό περιβάλλον. Όπως επισημαίνει ο κ. Καπαρδής, «είναι μία υπό εξέλιξη προσέγγιση στην Εγκληματολογία, η οποία όμως ενθαρρύνει την πολυθεματική μελέτη της προστασίας του περιβάλλοντος. Στο δε βιβλίο του Crimes Against Nature: Environmental Criminology and Ecological Justice/Εγκλήματα Κατά της Φύσης: Περιβαλλοντική Εγκληματολογία και Οικολογική Δικαιοσύνη ο R. White (2008) υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει μια πράσινη εγκληματολογία αλλά διάφορες προσεγγίσεις». Συγκεκριμένα, ότι υπάρχουν οι εξής τρεις θεωρητικές τάσεις:

1) η περιβαλλοντική δικαιοσύνη, η οποία απαντά ερωτήματα όπως το ποιος έχει πρόσβαση και επωφελείται από τους φυσικούς πόρους και γιατί ή το με ποιο τρόπο διάφορες πράξεις του κράτους και των εταιρειών που βλάπτουν το περιβάλλον επηρεάζουν τους πολίτες 2) η οικολογική δικαιοσύνη, η οποία επικεντρώνεται στη διαδραστικότητα μεταξύ του ανθρώπου και του φυσικού περιβάλλοντος, και 3) η δικαιοσύνη των ζωντανών όντων, η οποία υποστηρίζει ότι όλα τα ζωντανά όντα έχουν δικαιώματα.

Όπως σημειώνει ο καθηγητής Καπαρδής, την Πράσινη Εγκληματολογία την ενδιαφέρει ιδιαίτερα, για παράδειγμα, και ο ρόλος των «ισχυρών παικτών» στην καταστροφή του περιβάλλοντος. Κι όταν αναφερόμαστε σε «ισχυρούς παίχτες», εννοούμε σύμφωνα με τον κ. Καπαρδή, τις πολυεθνικές εταιρείες, τις ένοπλες δυνάμεις που έχει μία χώρα καθώς επίσης και τις κυβερνήσεις που προκαλούν μεγάλη και μακροχρόνια βλάβη στο περιβάλλον αλλά και πράξεις κακόβουλης ζημιάς σε περιουσία. «Ενδιαφέρεται, επίσης», όπως αναφέρει ο κ. Καπαρδής, «ιδιαίτερα για το πώς οι κυβερνήσεις αντιλαμβάνονται την ευθύνη που έχουν για να προστατεύσουν το περιβάλλον».

Ποινικά αδικήματα του άσπρου κολάρου

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Η Πράσινη Εγκληματολογία μπορεί να είναι για τα δικά μας δεδομένα στην Κύπρο ένας σχετικά άγνωστος κλάδος, αλλά είναι και ένα από τα αρκετά και άκρως ενδιαφέροντα θέματα που θα απασχολήσουν το διεθνές συνέδριο που διοργανώνει στις 1-2 Δεκεμβρίου το Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Κύπρου. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα σημαντικό συνέδριο, το οποίο θα πραγματοποιηθεί σε συνεργασία με το «Ίδρυμα Διεθνών Νομικών Μελετών Καθηγητού Ηλία Κρίση» και το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και αφορά στο φλέγον θέμα της διαφύλαξης και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος από την ανθρώπινη παρέμβαση. Μία ανθρώπινη παρέμβαση, η οποία όπως όλοι γνωρίζουμε, σε αρκετές περιπτώσεις αγγίζει τα όρια της διάπραξης εγκλήματος σε βάρος του περιβάλλοντος, της φύσης και γενικότερα σε βάρος της ίδιας μας της ζωής.

«Εξετάζοντας την άνοδο της Πράσινης Εγκληματολογίας τον 20ό αιώνα», αναφέρει ο κ. Καπαρδής, «βλέπουμε ότι συνέβαλε σε αυτό ο Αμερικάνος εγκληματολόγος Edwin H. Sutherland, ο οποίος ήταν ο πρώτος που χρησιμοποίησε τον όρο «εγκλήματα του άσπρου κολάρου» το 1939. Για τον Sutherland ο όρος αυτός αναφερόταν σε ποινικά αδικήματα που διαπράττονται από την «άνωτηρη ή την τάξη του άσπρου κολάρου» («upper or white-collar class»). Στα πρώτα του δημοσιεύματα, αναφερόταν σε εγκλήματα με δράστες «τους πρίγκιπες του εμπορίου και τους καπετάνιους της χρηματοοικονομικής και της βιομηχανίας».

Αργότερα, όπως σημειώνει ο καθηγητής, ο Sutherland διεύρυνε τον όρο ώστε να καλύπτει και το εταιρικό έγκλημα, που το θεωρούσε «οργανωμένο έγκλημα». Όσον αφορά στα είδη εγκλημάτων άσπρου κολάρου, αυτά περιλαμβάνουν και:

- Παραβιάσεις νομοθεσιών για την ασφάλεια και την υγεία
- Την παραβίαση της Διεθνούς Σύμβασης για το Εμπόριο σε προστατευόμενα ζώα και φυτά
- Το παράνομο κόψιμο δέντρων/δασών
- Την παράνομη αλιεία
- Οικονομικά εγκλήματα

«Green Criminology»

Σύμφωνα με τον κ. Καπαρδή, το 1990 πρωτοχρησιμοποιείται ο όρος «Green Criminology»/«Πράσινη Εγκληματολογία» από τον Michael Lynch, στο άρθρο του «The greening of criminology: a perspective for the 1990s», στο περιοδικό The Critical Criminologist 2. Το 2007 βιβλίο των Piers Beirne & Nigel South με τίτλο « Issues in Green Criminology. Confronting Harms Against Environments, Humanity and Other Animals κάνει και αυτό αναφορά στα εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος και αναπτύσσει την εγκληματολογική αντίληψη που εξετάζει πώς ο ορισμός του «εγκλήματος» κατασκευάζεται από διάφορους για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους, και ποια η σχέση τους με τις σχέσεις ισχύος και το κράτος.